

ILDSTØTTEN

eller

ISRAEL I TRÆLDOM.

Af Pastor I. M. Ingraham,

Trettende Brev.

Apisbyen.

Kære Moder!

Jeg takker dig for det lange og velkomne Brev, der er skrevet fra dit Palads i Sidon, hvorhen du var taget for at fejre Adonisfesten. Det glæder mig deraf at erfare, at dit Helbred vedvarende er godt, noget, hvorom jeg i øvrigt hver Dag beder Guderne, thi ikke alene dit Kongeriges Velvære, men ogsaa hele min Livslykke afhænger af dit Liv, elskede Moder og Dronning.

Jeg har allerede tidligere talt om den Opmærksomhed, som Remeses viste ved at tilbyde at føre mig til Memphis, i hvilken By han derefter forlod mig umiddelbart efter at have været til Stedet ved Ofringen, da paatrængende militære Sager forandrede hans Nærværelse ved Armeen, med hvilken han nu er draget Syd paa.

Den Baad, i hvilken vi forlod Paladset paa Rhoda, havde fire og fyrretyve Rørkarle, nøjre og muskuløse i meget høj Grad. De hører til en søfarende Nation, der engang ejede det pelusiske Delta, men som nu er Regeringens Livegne. De har en Slags Chef, der kaldes Fellac, som de betragter dels som deres Præst, dels som deres Patriark. Han har med Kronens Tilladelse Styrelsen af dem. De har en meget hemmelighedsfuld Gudsdyrkelse og siges at give sig af med Trolddom og ofre til Typhon, det ondes Ophav.

De var klædte i Skarlagens Skærf, bundne om Livet og om de hvide linnede Benklæder, der naaede til Knæerne og var kantede med Frynser. Deres Overkroppe var nøgne, men paa Hovederne bar de en Slags Turbaner af grønt Tøj, hvis ene Ende faldt ned over Øret og endte i en Sølvkvas. Det var Fyrstens Favorit-Sluproere. Deres Kommandant var en ung Mand med skinnende hvide Tænder og store, ovale, sorte Øjne. Han var mild og alvorlig af Udseende, rigt klædt i en Dragt af Sølvmor og havde sit sorte Haar parfumeret med Jasmolinolie. Hans Kommandostav var en Stok — ikke den lange, tynde Akasiagren, som de ægyptiske Herrer bruger, men en kort og tyk, prydet med et Alligatorhoved, som tilligemed Pelikanens synes at være dette mærkelige Folkelags Yndlingsemblemer.

Da vi befandt os paa Floden midt imellem de talrige Skibe af alle Nationaliteter, passerede et Slaveskib fra Øvreægypten forbi os, ladet med nubiske Dreng og Piger, bestemte til at sælges paa Slavemarkederne. Færende af Sted med utrolig Hurtighed, landede vi efter kort Tids Forløb ved Kajens brede Landgangstrapp. Den var opfyldt af Søfolk af alle Slags og fremmede Købmænd. En majestætisk Port førte fra det øverste af Trapperne ind til en Alle af Palmetræer, paa hver Side af hvilken der var en rummelig aaben Kolonnade, bedækket med Sejldug og fyldte med Sælgere, Købere, Sjøkaptajner og Toldbedsmænd, beskæftigede med at undersøge de fra alle Verdens Hjørner komne Vareballe. Jeg vadede her et Øjeblik for at se lidt nærmere paa disse Repræsentanter for Verdens Rigdom og Handel. Dette er den store Opplagsplads for andre Landes Produkter, medens Jizech, længere nede ad Floden, er det Sted, hvor fra al Udførsel sker. De uforstaaelige Udraab fra de fremmede Sømænd, naar de halede i de tunge Vareballe, og de ægyptiske Arbejders vilde Opsange, Sælgernes støjende Stemmer og deres afstikkende Klædedragter dannede et broget og interessant Skuespil.

Rigdommen og Skønheden ved, hvad jeg saa, overraskede mig, til Trods for mit Kendskab til den tyriske Handel. Det var Købmænd fra Sheba, langskæggede og langkjolede Mænd, med Guldstøv, Krydderier af alle Slags og kostbare Ædelstene; andre kom fra Java med Kassia-Kanel, Jern og Drageblod; der var Vin fra Vinbjergene om Helbona, og Honning, Olie og Balsam fra Filistæa; Købmændene fra Dedan bragte broderet Forværk og broderede Tæpper til Vogne og kostbare Dækener af Leopardkind til Heste; høje, alvorlige Købmænd fra vort Damaskus fremstillede deres Knive og Damascenerklinger af vidunderlig Skønhed, og som betales med uhyre Priser her; de forretningskyndige Tyreere forhandlede Purpur, Broderier og de fineste Linnedvarer, og Købmændene fra Sidon medbragte Smaragder, Koraller og Agatstene og den værdifulde Calminesten, af hvilken der smeltes Kobber og Erts.

Der var ogsaa Købmænd i rig og maleriske Dragter fra mange Øer i Havet med Kar af Bronce, Vaser og andre skønt malede Varer samt Æsker, indlagte med Elfenben, Juveler og Ibenholt. Jeg saa flere af de smukke Folk fra Tarshish og Gades med alle Slags Værdisager af Sølv, Jern, Tin, Bly og Guldblik. Skjoldene fandtes der fra Arvad, smukt indlagte med Metal; Hjelme og Sjaler fra Persien; Elfenben fra Indien, og Æsker med kostelige Stene fra Sydhavet og de Lande, hvor Solen ikke kaster nogen Skygge.

Saaledes lægger hele Jordan sine Rigdomme for Ægyptens Fod, ligesom den vælter dem i Skød paa Tyrus. Passende er det, at to Nationer, der er saa lige i Handelsforbindelse, forenes i Venskabskab. Gid denne Stemning, der er bleven forhøjet ved mit Besøg i Ægypten, aldrig maa blive forstyret! Jeg er villig til at overlade Ægypten Titlen af „Verdens Herskerinde" — som jeg har seindhugget i den Obelisk, der for Øjeblikket rejser

paa Dronning Amenses Befaling — saalænge det ikke gør noget Angreb mod vor elskede Frihed eller fordrer anden Tribut af os end det Juvelbalsmsmykke, som det var mit behagelige Hverv at overrække Dronningen fra dig.

Da vi omsider havde gennemvandet dette vidunderlige Verdensmarked, kom vi ind i en bred Gade, som til højre løb henimod det ikke ret langt bortliggende Jizech, og til venstre førte til Memphis. Gaden, der var kantede med smaa Templer, indviede til Maanedernes tolv Guder, endte med en Obelisk, hundrede Fod høj, der var oprettet af Amunophis den første, til Ære for hans syriske Dronning Ephtha. I kulørte Hieroglyfer gengav det en lang Beretning om hendes Dyder og hans Regeringsforetagender. Ved hvert af de fire Hjørner laa en Sfinks med Hundehoved, et Billede paa utrættelig Aarvaagenhed. Et smukt Torv omgiver Obeliskens, og paa den vestlige Side er Porten til Memphis. De vældige Portfløje er halvfems Fod høje og straal af Malerier, udførte i de kostbare Farver og med høj Kunst.

Her forefandt vi en Vagt, hvis Hovedsmand modtog Prinsen med den dybeste militære Respekt. Vi passerede Rækken af Soldaterne, som bøjede det ene Knæ mod Jorden, og kom saaledes ind i Hovedgaden i Memphis, den anden By i Ægypten med Hensyn til arkitektonisk Pragt og den første i religiøs Betydning, som Hjemstedet for den hellige Tyr Apis.

En Beskrivelse af denne By vilde blive en Gentagelse af mine tidligere Meddelelser om Templer, Paladser osv. kun med liden Variation. Du behøver derfor blot at overføre disse tidligere Beretninger paa Memphis, og Billedet vil være færdigt.

Efter at vi havde passeret et Stykke af den smukke og livlige Gade, der udelukkende bestod af Præstestændens elegante Boliger, omgivne af Søjlegange og Haver, kom vi til en stor aaben Plads i Byen, hvor der var et Vandspring med Løvefigurer, udhugne i graat Porfyr. Paa den ene Side af dette Torv laa en Sø, bekranset med Træer, paa den anden en Lund indviet til visse Mysterier, paa den tredje et Tempel indviet til alle Ægyptens hellige Dyr, af hvilke man saa Afbildninger rundt om den store aabne Søjlehal foran Templet. Paa den fjerde Side endelig var det største Apistempel i Nedre-Ægypten. I mit næste Brev skal jeg beskrive mit Besøg i det.

Jeg er for nærværende Gæst hos Templets Ypperstepræst, hvorfor dette Brev ogsaa er dateret Memphis.

Din hengivne Søn

Sesostriis.

Fjortende Brev.

Apispræstens Palads.

Kære Moder!

Jeg skal nu give dig en Beretning om det Besøg, som jeg i Forening med Prinsen aflagde i Ægyptens mest mærkværdige Helligdom. Medens nemlig Osiris-Dyrkelsen i On ikke er meget forskellig fra den prægtige og sansepirrende Solgudsdyrkelse, som du for faa Aar tilbage var Vidne til i Baalbec, er Apis-Ceremonierne ligesaa alvorlige og højtidelige, som det Tempel, hvori de foretages, er stort og majestætisk.

Bygningen selv er massiv og imponerende; Materialet er en rødlig Sten fra Elephantina. Den er af uhyre Udstrækning og gør et Indtryk, som var den et Klippebjerg tilhugget som Tempel paa samme Maade som Rejsende siger, at Templet er udhugget i selve Klipperne i det idumaiske Arabien. Den indtager hele den ene Side af det uhyre Torv, som jeg beskrev i mit foregaaende Brev.

Netop som vi var i Færd med at stige op til Porten, hørte jeg et højt og truende Raab fra mange Stemmer, og ved at vende mig om, opdagede jeg en tyrisk Sømand — jeg kendte ham som en saadan paa Grund af hans Dragt — der paa Angstens Vinger flygtede tværs over Torvet. En Skare, som for hvert Øjeblik forstørredes, fulgte ham med Forbandelser og Raab om Hævn. Da han kom nær til os, saa jeg, at han var bleg som et Lig. Da jeg følte Interesse for ham som min Landsmand, vinkede jeg ad ham.

Han styrtede ned for mine Fødder og raabte:

„Frels mig, min Fyrste!"

„Hvad har du gjort?" spurgte jeg.

„Kun dræbt en af deres Katte, Herre."

Hoben kom brusende som en Stormflod, brøllende og larmende.

„Maa jeg prøve paa at beskytte ham, Fyrste Remeses?" spurgte jeg, thi jeg vidste, at hvis de fik fat i ham, vilde han blive myrdet for at have dræbt et af deres hellige Dyr.

„Jeg vil forsøge, om det er muligt at frelse ham, men jeg tror ikke, min Mellekomst i en Sag som denne vil blive respekteret," svarede han.

Paa samme Tid vinkede han afværgende med Haanden mod den rasende Folkemængde, der i faa Sekunder var vokset til flere Tusinder.

„Nej, nej, ikke en Gang for Prinsens Skyld! Han har dræbt et helligt Dyr. Efter vore Love maa han dø. Vi vil ofre ham til Guderne!"

Førgæves bad og bønfaaldt jeg, førgæves befalede Remeses. Den uheldige Mand blev revet bort fra os af saa mange Hænder, som kunde faa fat i ham, kastet ned ad Templets Trapper og trampet

paa af de rasende Mennesker, indtil han kun var en uformelig Masse. Derpaa blev denne Slæbt til et Tempel, hvor der holdtes talløse Katte, og kastet for dem. Saaledes er den forfærdelige Dom, der udøves paa enhver, som tilfældig dræber en Kat eller Ibis.

„Statsmagten er svag overfor Overtroens vanvittige Kraft," bemærkede Remeses, medens vi traadte ind i Templet midt imellem to Kobberstatter af Tyre.

Dyrkelsen af Apis og Menvis, Tyrene, der er indviede til Osiris, angiver det højeste Punkt, til hvilket Dyrtilbedelsen i Ægypten er naaet, og det var derfor med ikke ringe Interesse, at jeg nærmede mig et af disse forgudede Dyr. Vi modtoges ved Indgangen af to Præster i hvide, linnede Kjoler over hvilke de bar et karmosinrødt Skærf, den til Apis helligede Farve. De havde smaa Huer paa Hovedet, og en Slags Krumstave i Hænderne. De modtog Prinsen ved at kaste sig ned paa Jorden. En af dem gik derpaa foran os, og den anden bagefter os, og førte os saaledes langs ad en mørk og uhyggelig Gang med Søjler paa begge Sider til en Kobberdør. En Præst lukkede op, og vi traadte ind i en prægtig Indergaard omgivet af en Colonnade dannet af Karyatider, der forestillede ægyptiske Kvinder. Vi forblev i denne Gaard nogle faa Øjeblikke, herefter en Dør paa den modsatte Side blev aabnet, og den hellige Tyr kom ud. Den ledtes af en Præst, som i Haanden holdt en Guldkæde, der var fæstet til dens med Blomsterkrans smykkede Horn. Dyrer var stort, af majestætisk Udseende og kulsort med Undtagelse af en firkantet hvid Plet paa Panden. Paa Skuldrene var Billedet af en Ørn og Haarene var dobbelte i Halen. Da dette er Apis' hellige Mærke, lagde jeg særlig Mærke til dem. Der skal tillige være Billedet af en Skarabæ paa Tungen.

Det hellige Dyrs Vogtere ledte det en Gang rundt i Søjlegangen, medens Ægypterne kastede sig ned, naar den kom forbi dem og selv Remeses bøjede af gammel Vane Hovedet. Da Tyren standsede, gik Prinsen hen til den, og idet han ud af en medbragt Æske tog et glimrende Juvelhalsbaand, sagde han til Ypperstepræsten, som med et Røgelsekar i Haanden beredte sig til at anraabe Guden:

„Erverdige Apispræst! Jeg, Prins, Remeses, skænker et Diamant-Halsmykke til dette Tempel som Tegn paa min Erkendtlighed mod den Gud, for hvem den hellige Tyr er et Symbol, og ved hvis Kraft min Moder er bleven helbredet. Modtag denne Gave til den hellige Tyr."

„Hans hellige Majestæt, ædle Fyrste og Herre, modtager med Nedlædighed og Naade eders Gave," svarede den prægtig klædte Ypperstepræst. Han førte derefter tre Gange Halsbaandet gennem Røgelseskyrner, hvorpaa han gik op til Tyren og fæstede den kostbare Gave omkring dens Hals, der allerede var smykket med et Kongeriges Værd i Rigdomme, medens dens Pande glimrede som en eneste Masse af Diamanter. Da en kold Trækvind jog igennem Gaarden, bragte en af de omtrent to hundrede der forsamlede Præster et Dække broderet med Guld- og Sølvtraad og kastede det over Guden.

Prinsen skred nu, paa Dronningens Anmodning, til at tage Varsel med Hensyn til det forestaaende Felttog. Han nærmede sig derfor Tyren og tilbød den en særegen Slags Kage, som den holder meget af, og som den tog af hans Haand og aad. Ved dette gunstige Varsel blev der en Mumlal af Tilfredshed; thi en Nægtelse af at æde regnes som slet Varsel. Remeses smilede, som om det glædede ham. Mon han da virkelig fæstede Lid til dette Varsel? Jeg ved det ikke. Meget kan jo fremkaldes ved et helt Livs Vaner. Opdraget fra Barn i Tillid til disse Ceremonier, vilde det være mærkeligt, om hans senere Aars Tænkning havde formaet at udrydde al Tro hos ham paa Moderens og Fædrelandets Guder.

Præsten henvendte sig nu til Guden med følgende Spørgsmaal:

„Vil Prinsen fra Ægypten, o hellige Apis, blive en lykkelig Konge, naar han engang kommer paa Tronen?"

Svaret paa dette Spørgsmaal vilde være at søge i de første Ord, som Remeses maatte høre udtalt, naar han forlod Templet. Han gik kort efter ud af Gaarden, og vi vendte tilbage gennem den uhyggelige Søjlegang til Tempeldøren.

Da vi steg ned ad Trapperne, raabte en Sælger af smaa Tyrebillede til en anden som Svar paa noget, denne havde ytret:

„Han vil aldrig komme der!"

„Læg Mærke til disse Ord, Sesostriis!" sagde Remeses, paa hvem Ytringen ikke undlod at gøre Indtryk, „min Moder vil overleve mig, eller Møris vil berøve mig Tronen."

„Nærer De nogen Tillid til dette Varsel?"

„Jeg ved næsten ikke, hvad jeg skal svare, kære Sesostriis. De har upaatvivlelig forundret Dem over min Ofring til Apis, da jeg tidligere har erklæret ikke at have nogen Ærbødighed for disse Dyrreguler. Men det er vanskeligt at blive fri for Barndommens Indtryk, især naar Tanken ikke har noget fast, noget uigennemtrængeligt at støtte sig til, naar Fordømmene bortkastes. Men her maa jeg forlade Dem, ved Døren til Ypperstepræstens Palads. Denne ædle Præst er Hovedet for Guden Pthahs Præsteskab, og denne Guds Tempel danner en Del af det store Apistempel. Han har indbudt Dem til at være sin Gæst under Deres Ophold her. Vis Dem erkentlig for denne Indbydelse, da vil De af ham ikke alene kunne faa Underretning

om mange Ting, men han vil ogsaa besøge den store Cheop-Pyramide sammen med Dem."

Efter at være gaaet ind i Paldset og efter at have overgivet mig til den smukke Præsts Varetægt, tog Prinsen Afsked med mig. Jeg kunde nu have god Lyst til nøjagtig at beskrive dig den herlige Bolig, hvori jeg befinder mig, men først vil jeg dog sige lidt om Guden Apis, der indtager en saa fremragende Plads i den ægyptiske Religion. De hellige Bøger begrænser Tyrenes Liv til fem og tyve Aar. Hvis den ikke dør en naturlig Død inden den Tid, drives den til en stor Sø i Templet, hvor den druknes med mange Ceremonier, hvis nærmere Beskrivelse indeholdes i to ogfyrti Papyrusbøger, som opbevares i det ældste Tempels hellige Arkiv.

Saa snart Guden udaander, gaar visse Præster, som forud er valgt hertil, omkring for at søge en anden Tyr; thi de tror, at Osiris' Sjæl paany er overgaaet til et saadant Dyr. Denne Antagelse af, at Osiris saaledes overfører sig selv fra et Dyr til et andet er kun et Udtryk for den almindelige Folkemening her i Ægypten, at Menneskenes Sjæl foretager Vandring fra det ene Legeme til det andet; og dette bestyrkes ved et Billede, som jeg har set i Osiristempel, hvor Guden forestilles siddende i sin Dommerhal og i Færd med at sende en Sjæl, hvis onde Handlinger vejer mere end dens gode, tilbage til Jorden, og dømme den til at fare i et Svin og saaledes paany begynde fra det laveste Dyr for derefter at have sig ved succesive Vandring gennem andre Dyr højere og højere, indtil den har lært at skatte Dyden, kan faa Adgang til Gudernes Boliger og blive udødelig.

Prinsen forsikrer mig, at denne Tro paa Sjælevandring er næsten almindelig i Øvre-Ægypten, og at Ærbødighed for Dyr hovedsagelig skyldes den. En taaget Tanke om Guddommens vedvarende Kødbliven ikke i Menneske- men i Dyrform, synes at være Grundlaget for al religiøs Tro i Ægypten. Denne Ide er Nøglen til Mysterierne saavel som til det meget modsigende og taabelige i deres advortes Gudsdyrkelse.

Fortsettes.

THREE LUTHERAN HANDBOOKS

by

J. R. E. Hunt.

Lutheranism at a Glance. A concise history of the origin and development of the Lutheran Church, with a chapter on American Lutheranism and brief outlines of the rise and growth of the Lutheran Synods in the U. S., including the two Danish bodies. Price 10 Cts. per copy, \$1.00 per doz.

Interesting Information about the Lutheran Church. In the form of questions and answers this little pamphlet gives much useful information concerning our church and its work. It contains chapters on doctrine, church membership, Lutheran worship, etc. Will be particularly useful to young Lutherans not yet firmly grounded in the faith of their fathers, and who are eager to know the whys and wherefores of its practices. 5 Cts. per copy, 50 Cts. per doz.

The Efficient Congregation a Working Church. A pamphlet full of practical suggestions for securing congregational as well as individual efficiency in church work. 5 Cts. each, 50 Cts. per doz.

DAN LUTH. PUBL. HOUSE,

Blair, Nebraska.

EASTER CARDS AND BOOKLETS.

No. 2005.—Dainty little 2½ x 4 inch folder of white vellum-finished cardboard. On the front is a pretty floral design and Easter greeting in delicate purple and green coloring. Inside is an appropriate Easter sentiment. Four different designs. Envelopes to match. Price 50 Cts. per doz.

No. 2015.—Very attractive booklet containing suitable Easter sentiments. Beautiful floral design with Easter greeting in blue and gold or yellow and green. The booklet is tied with ribbon in harmonizing shade. Envelopes to match. Price 15 Cts. each. \$1.50 per doz.

No. I.—A very pretty cross-shaped Easter card 6 x 3 in. in dainty blue and white coloring. Ornamented with bells and a cluster of lilies of the valley. Short Scripture text at the bottom. Very appropriate for gifts to Sunday-school classes. Price per doz. 50 Cts.

No. IV.—A larger card than the above, being an 8 x 4 inch cross. An angel holding the symbol of the cross entwined with Easter lilies is worked into the design of the card. A beautiful Easter token suitable for Sunday-schools. Price per doz. \$1.00.

DAN LUTH. PUBL. HOUSE,

Blair, Nebraska.